

ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В. Є. Данкевич, к. е. н.
Є. М. Данкевич, к. с.-г. н.

Житомирський національний агроєкологічний університет

Проаналізовано сучасні тенденції організації сільськогосподарського виробництва. Досліджено діяльність сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у Житомирській області. Запропоновано напрями подальшого розвитку кооперативів та підвищення їх ефективності.

Постановка проблеми. Підвищення ефективності сільськогосподарської діяльності та налагодження виробництва конкурентоспроможної продукції – є важливими передумовами подальшого розвитку аграрного сектора економіки. Актуальним наразі є підвищення рівня життя сільського населення, збільшення прибутковості товаровиробників та розвиток сільських територій. Одним із способів вирішення зазначених проблем є створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В економічній науці значна увага вітчизняних і зарубіжних вчених спрямована на дослідження питання об'єднання товаровиробників для спільної діяльності на кооперативній основі. Теоретико-методологічні основи розвитку сільськогосподарської кооперації закладено у дослідженнях І. Ємельянова, М. Кондратьєва, М. Туган-Барановського, О. Чаянова та ін. Особливості кооперації в умовах ринкової економіки відображено в працях П. Березівського, В. Гончаренка, Ф. Горбоноса, В. Зіновчука, М. Маліка, О. Могильного, Л. Молдаван, Ю. Ушкаренко, Г. Черевка та ін. Відзначаючи цінність результатів досліджень науковців, варто наголосити, що не всі теоретичні розробки знаходять застосування на практиці, а це свідчить про необхідність подальшого дослідження даної тематики.

Мета та методика досліджень. Метою дослідження є вивчення розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у Житомирській області. Методологічною і теоретичною основою дослідження є системний підхід до вивчення фундаментальних положень економічної теорії, а також надбань аграрної науки з проблем кооперації сільськогосподарських підприємств. У процесі дослідження використовувалися такі методи: абстрактно-логічний –

при уточненні поняття «кооперація», формулюванні висновків; аналізу і синтезу – при вивченні показників ефективності об'єднання товаровиробників; монографічний – при аналізі розвитку кооперації у досліджуваному регіоні.

Результати досліджень. В умовах ринкової економіки кооперативна форма організації аграрного бізнесу є важливим компонентом ринкових відносин та набуває поширення серед вітчизняних товаровиробників. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив – це економічно неприбуткова організація, що належить товаровиробникам і управляється ними за демократичними принципами; надає своїм членам ті послуги, які необхідні для їх господарств; не ставить за мету отримати прибутки для себе, а прагне збільшити прибуток господарств своїх учасників [3].

В економічній енциклопедії поняття «кооперація» ідентифікується як добровільне колективне об'єднання власності (різних об'єктів і форм) та праці для досягнення спільних цілей у різних сферах господарської діяльності [3, с. 75]. У Законі України «Про кооперацію» це поняття визначається як система кооперативних організацій, створених з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб своїх членів [6]. Розвиток кооперації в нинішніх умовах розглядається з позиції групових дій сільськогосподарських товаровиробників для досягнення певних соціально-економічних результатів, які можливо отримати за допомогою об'єднання зусиль [5].

Свою діяльність обслуговуючий кооператив вибудовує на таких організаційно-економічних засадах: учасники кооперативу є його власниками і клієнтами; участь у кооперативі є відкритою і добровільною; управління кооперативом є демократичним та здійснюється за принципом «один член кооперативу – один голос»; забезпечуються рівні права щодо користування послугами та управління кооперативом; кооператив обслуговує своїх членів за мінімальними цінами. Основне завдання обслуговуючого кооперативу – надання своїм клієнтам, що є і його власниками, якісних послуг за собівартістю для покращення показників господарської діяльності, пристосування до швидких змін ринкового середовища та уникнення посередницьких послуг.

Особливості діяльності сільськогосподарських кооперативів розглянемо на прикладі Житомирської області. В області створено 105 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, що найбільше серед регіонів держави. З них: 87 – багафункціональні, 9 – заготівельні, 7 – сервісні та інші. Найбільше кооперативів

zareestrovano u Berdychiv's'komu (12), Chervonoarmiy's'komu, Zhitomir's'komu (11), Olevs'komu (9) ta Andrushiv's'komu (8) rayonakh. Za 2012 r. obslugoвуючими kooperativami nadano poslug u groshovomu ekvivalenti na zagalnu sumu 2471 tис. грн. Odnak u зв'язку із рядом ob'ektivnih ta sub'ektivnih prychyn, із zagalnoї kilykosti СОК oblasti stanom na 01.01.2013 r. funkcionує liше32.

Sil's'kogospodars'ki obslugoвуючі kooperativi nadaють poslugи osobistим sel'yan's'kim, fermer's'kim gospodarstvam ta fizичним osobam – sil's'kogospodars'kim tovarovirobnykamіz obrobitku zemel'nykh dilynok, posivu zernovykh, ovochiv, posadki kartopli, obmolotu zernovykh, zagotivli ta realizatsii sil's'kogospodars'koї produktsii, veterinarному zabezpechenni ta штучному osimeninni tvaryn.

U Zhitomir's'kii oblasti znachni zusylya spryamovano dlya pidtrymki СОК, zokrem, u 2011 r. vidileno 300 тис. грн коштів обласного бюджету. Peremozhchym konkurnogo vidboru stalo tri sil's'kogospodars'kykh obslugoвуючих kooperativi: СОК «Agroteh-2009» s. Semenivka Berdychiv's'kogo rayonu, SONK «Polis'kyi svitanok» s. Hochino Olevs'kogo rayonu ta SOBK «Molochnyi dim» s. Ivan'kiv Chernyakhiv's'kogo rayonu. Za koshti oblasnogo byudzhetu pridbano 9 odynits' tekhniki ta sil's'kogospodars'kogo obladnannya (2 plugy: 5-ti korpusnyi ta 2-korpusnyi, prychep traktornyi, agregat gruntoobrobnyi, kosilka rotorна, rozkydach mіneral'nykh dobriv, tanker dlya oholozhennya moloka, nasos molochnyi, nagrivach vody).

U 2012 r. із oblasnogo byudzhetu za «Prohramoю rozvytku agropromyslovogo kompleksu Zhitomir's'koi oblasti» dlya zmіchnennya materіal'no-tekhnichnoї bazy shesti bahatofunktsional'nykh kooperativam molochnoho napryamu: СОК «Krasiv's'kyi», СОК «Ozadiv's'kyi», СОК «Miroslavka», СОК «Poloveck'e», СОК «Shvaikivka» i СОК «Slobodyshche» vidileno z oblasnogo byudzhetu 300 тис. грн na pridbannya 26 odynits' tekhnologichnogo obladnannya. Za prohramoю «Derzhavna pidtrymka sil's'kogospodars'kykh obslugoвуючих kooperativiv» kooperativam vidshkodovanartist' sil's'kogospodars'koї tekhniki v rozmiri 90 %. Na 2013 r. із oblasnogo byudzhetu передбачено vidilennya 600 тис. грн dlya rozvytku СОК.

Na derzhavnomu rivni velika увага pridilyets'ya rozvytku sil's'kogospodars'koї obslugoвуючої kooperatsii. Dlya virishennya problem na seli, pidvyshchennya dokhidnosti tovarovirobnykiv ta pokrashchennya іх dobrobutu rozrobleno strategію «Ridne selo». U Zhitomir's'kii oblasti stvoreno robuchu grupu dlya provedennya shirokogo obgovorennya sered sil's'kykh terytorial'nykh hromad

ініціативи «Рідне село» з метою вивчення суспільної думки щодо визначення напрямів та заходів з розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації.

За результатами обговорення ініціативи «Рідне село» та відповідно до опрацьованих більше 600 анкет опитування від сільських та селищних рад внесено пропозиції постворенню на території Житомирської області 759 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, в т. ч.: переробних – 75, заготівельно-збутових – 272, постачальницьких – 13, сервісних – 81, багатofункціональних – 318.

Програмою розвитку агропромислового комплексу Житомирської області на 2011–2015 рр. передбачено створення протягом п'яти років 140 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, насамперед в тих населених пунктах, де призупинили діяльність сільськогосподарські підприємства і відсутні будь-які обслуговуючі структури з надання послуг особистим селянським, фермерським господарствам та фізичним особам – сільськогосподарським товаровиробникам [2]. Аналіз діяльності обслуговуючих кооперативів свідчить про необхідність продовження роботи з підтримки цих структур, розширення їх мережі та збільшення послуг, які вони надають населенню.

Висновки. В умовах ринкової економіки сільськогосподарські кооперативи є організаційно-правовою формою, що здатна вирішувати проблеми, пов'язані із сільським розвитком. Кооперацію слід розглядати як специфічний процес об'єднання зусиль і ресурсів з врахуванням економічної користі від спільних дій в умовах швидких змін ринкового середовища. Сільськогосподарський кооператив є відкритою структурою, заснованою на демократичних принципах рівноправності учасників, створеною на основі добровільного об'єднання їх ресурсів для задоволення потреб. Для подальшого розвитку кооперативів необхідно більш ширше вивчати і пропагувати передовий досвід, залучати до цієї роботи громадськість, проводити навчання. В перші роки становлення СОК доцільно надавати їм державну дотацію, на базі новостворених і успішно діючих кооперативів проводити семінари-навчання, вивчати передовий досвід розвитку сільських територій.

Список використаних джерел

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/apk?tid>.

2. Комплексна програма розвитку сільського господарства Житомирської області у 2009–2010 рр. та на період до 2015 р. / М. М. Дейсан. – Житомир: Руга, 2009. – 304 с.
3. Економічна енциклопедія: у 3-х т. / ред. рада: Б. Д. Гаврилишин (голова ред. ради) [та ін.]. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – Т. 1. – 864 с.
4. Житомирщина. Інвестиційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zt-invest.org/index.php?option=com_content
5. Зіновчук В. В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу / В. В. Зіновчук. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Логос, 2001. – 380 с.
6. Ліга: Закон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua/>.
7. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Полісся і західного регіону України / редкол.: В. М. Зубець (голова) та ін. – К.: Аграрна наука, 2010. – 944 с.